

Куника, че самъ Рѣслеръ нѣколко врѣме прѣди смъртъта си билъ съзналъ откровено своето заблуждение. „Рѣслеръ самъ не задолго до своей смерти понялъ свою ошибку, послѣ того какъ одинъ знатокъ (А. Ш.) объяснилъ ему какъ свойство его самоѣдскаго матеріала, такъ и опрометчивость сѣбянной имъ оцѣнки этого матеріала“. (Куника, Ал-Бекри, р. 122.).

Това ни освобождава да говоримъ и за Хунфалви, който приема Рѣслеровитѣ етимологии почти безъ резерва, като отдава сѣщо така голѣмо значение на думата *оуръ*, въ Миклошичевия Lex. palaeoslav., безъ да гледа отъ гдѣ и въ коя епоха е влѣзла тая дума въ черковно-славянския езикъ. Както Рѣслеръ, тъй и Хунфалви и не подозиратъ, че рѣчникътъ на Миклошича черпи не само отъ най-старитѣ паметници, но и отъ понови. Така тъкмо думата „оуръ“ е заета *късно* отъ маджарския езикъ. (Ср. Миклош. Et. Wb. 372., urî, dominus das Wort ist spät aufgenommen).¹⁾

При всичко че турско-татарската теория изобщо отдава много голѣмо значение на езиковитѣ докази, отколкото всички други, чудно е, че до сега не притежаваме отъ тая страна ни едно колко годѣ систематично изслѣдване на прабългарскитѣ езикови остатъци поне въ черковно-славянския лексиконъ. Единичкитѣ думи, които се привеждатъ тукъ като доказателства за турско-татарски характеръ на прабългарския езикъ, сж *зубавъ* (черковно-слав. и новоб.), споредъ Томашека отъ монг. *g'obai*, ср. т. *g'üwez*, *koz*, и пр. *сан*, и *танери*, име за „богъ“ у българитѣ, споредъ единъ турски ръкописъ въ Берлинъ, (*Schott*, о. с. Тѣй като не се знае обаче точно отъ кога е въпросниятъ ръкописъ, думата е безъ голѣмо значение. Ал-Бекри р. 155.).

Оскаждатъ отъ повече подобни слѣди ни застави да прѣгледаме *турскитѣ елементи въ черковно-славянския езикъ*, ползувайки се отъ извѣстнитѣ изслѣдвания на Миклошича, Die türkischen Elemente in den südost-und osteuropäischen Sprachen въ Denkschr. der. Wiener Ak. XXXIV. 1884. 134. и сл., XXXV. 1885. 105.—195, съ допълненията (Nachträge) въ т. XXXVII. първа половина 1888. и т. XXXVIII. втора половина 1890.²⁾ гдѣто само едно нѣщо трѣбва да се съжалева, че не сж съвсѣмъ ясно опрѣдѣлени по врѣме разнитѣ заемки, единъ недостатъкъ, който бѣше указанъ наврѣме още отъ Корша (Arch. f. Slav. Phil. VIII, 639.). При всичко това, въдейки се отъ изказанія по-долу отъ самия Миклошичъ принципъ, ние се опитахме да извадимъ отъ общата маса тия турски думи, които принадлежатъ само на черковно-славянския езикъ и могатъ да се смѣтатъ тукъ за прабългарски езикови остатъци.

Като се опира на свидѣтелствата на езиковата история, Миклошичъ различава три периода въ влиянието на разнитѣ турски племена върху славянскитѣ — и слѣдователно и *три наслоения отъ турски елементи въ славянскитѣ езици*. Още прѣди да се раздѣлятъ и когато сж образували още една по-малка, но компактна маса, славянитѣ сж живѣли въ

¹⁾ Коренътъ на финск. *uros* — мажъ се е запазилъ и въ цѣлъ речъ *мордовски* думи, които иматъ отношение къмъ брака: *уре*, *уреке*, *уреден*, *урывала* и пр. *Смирновъ*, Мордва р. 47.

²⁾ Имахме прѣдъ видъ и Миклошичъ, *Etymolog. Wb. der slavischen Sprachen*, W. 1886.

чрекута
234